

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Інститут журналістики і масової комунікації
Кафедра журналістики та української філології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Ректор

Класичного приватного університету

В.М. Огаренко

2022 року

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури
зі спеціальності 061 Журналістика
для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії

Запоріжжя, 2022

Затверджено:

на засіданні кафедри журналістики та української філології
Протокол № 1 від 29.08.2022 року

на засіданні Вченої Ради Класичного приватного університету
Протокол № 10 від 29.06.2022 року

Укладачі: **І.Л. Пенчук**, д.соц.ком., професор

О.В. Богуславський, д.соц.ком., професор

А.О. Бессараб, д.соц.ком., доцент

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування для вступу до аспірантури на денну та заочну форми навчання для здобуття наукового ступеня доктора філософії на конкурсній основі зі спеціальності 061 «Журналістика» є визначення рівня сформованості професійної компетенції як умови подальшого поглибленого вивчення журналістики в аспірантурі і складання кандидатського іспиту, теоретичних знань, умінь та практичних навичок вступників згідно з вимогами до змісту дисциплін професійної та практичної підготовки.

Враховуючи перспективи практичної і наукової діяльності аспірантів, вступні випробування полягають у перевірці теоретичних питань за наступними напрямками: «Медіакомунікації та сучасний інформаційний простір»; «Професійна етика у галузі соціальних комунікацій»; «Теорія масової комунікації».

Структура іспиту. Вступне випробування на денну та заочну форми навчання для здобуття наукового ступеня доктора філософії на конкурсній основі проводиться у формі усного екзамену з дисциплін, знання з яких є базовими для ступеня спеціаліста, магістра. Відповідь вступники фіксують письмово на аркуші усної відповіді на вступному випробуванні. Іспит проводиться за екзаменаційним білетом, який містить три теоретичних питання. Тривалість фахового випробування 3 години.

Оцінювання знань вступників відбувається на підставі таких критеріїв:

- правильність відповідей (правильне, чітке, послідовне і достатньо глибоке викладення ідей, понять фактів тощо);
- ступінь усвідомлення матеріалу та самостійність міркувань;
- вміння користуватися засвоєними теоретичними знаннями, науковою термінологією.

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ 1

Медіакомунікації та сучасний інформаційний простір

Поняття інформаційного простору України. Поняття та структура медіакомунікації. Поняття медіаосвіти. Поняття медіакультури.

Сучасний стан видавничої справи в Україні. Поняття редагування у широкому і вузькому розумінні.

Специфіка PR-діяльність у системі медіакомунікації. Реклама у системі сучасний медіакомунікацій.

Місце та роль журналістики у суспільному житті.

Загальна характеристика інформаційного простору України. Інформаційна культура українського журналіста.

Сучасна система ЗМІ України. Типи відображення дійсності у соціальній комунікації. Особливості журналістських професій: в газеті; на радіо; на телебаченні.

Обґрунтуйте поняття «інформація», різновиди «масової інформації». Українські ЗМІ в умовах суспільного розвитку. Співвідношення понять «зв'язки з громадськістю», «журналістика», «публіситі», «реклама», «паблік рилейшнз (PR)», «просування», «пропаганда», «соціально-комунікаційна діяльність».

Теорія соціальної відповідальності. Поняття «соціальний інститут». Специфіка журналістики як соціального інституту.

Правила оформлення інформаційного запиту. Проблеми саморегулювання ЗМІ.

Свобода слова як гарант демократичного суспільства. Загальне розуміння свободи. Свобода і пізнавальна діяльність людини. Поняття про свободу друку і свободу творчості. Поняття про цензуру. Конституційно-правовий статус українського медіасектору. Доступ до офіційної інформації.

Сучасне Інтернет середовище як комунікаційна сфера.

Видавнича справа як сфера суспільних відносин. Українська видавнича справа у порівнянні з європейськими країнами.

РОЗДІЛ 2

Професійна етика у галузі соціальних комунікацій.

Мораль. Професійна мораль. Трудова мораль. Етика. Професійна етика. Поняття «медіа етика». Гуманізм як основний критерій медіаетики. Сутність і норми етики.

Основні міжнародні документи з медіаетики. Кодекс професійної етики українського журналіста. Дотримання етичних норм в Україні.

Поняття етичної цінності, норми. Види етичних цінностей.

Поняття принципу. Етичні принципи медіадіяльності. Поняття регулювання етичних порушень. Види регулювання.

Поняття саморегулювання. Система саморегулювання преси за кордоном. Функції і роль омбудсмена.

Службова етика та її особливості.

Етикет журналіста: загальна характеристика. Професійні стандарти у галузі медіаетики. Діяльність громадських організацій у галузі медіаетики. Принципи висвітлення інформації про неповнолітніх.

Захист суспільної моралі в мас-медіа. Етичні вимоги в процесі роботи з фактами і джерелами інформації.

Зміст поняття «Плагіат». Зміст поняття «Дискримінація». Зміст понять «Ембарго», «Оф рекордз». Зміст поняття «Цензура». Зміст поняття «Недоторканість приватного життя». Зміст поняття «Оперативність». Зміст поняття «Точність». Зміст поняття «Збалансованість». Зміст поняття «Достовірність». Зміст поняття «Повнота інформування».

РОЗДІЛ 3

Теорія масової комунікації

Поняття про комунікацію, соціальну комунікацію, масову комунікацію. Основні підходи до визначення комунікації. Види комунікації. Формальна й неформальна, ієрархічна та демократична комунікація в суспільстві.

Принципи та функції комунікації. Комунікаційні технології. Глобалізаційні процеси в соціальній комунікації. Соціальна комунікація як умова і характеристика існування соціуму. Соціальні функції комунікації. Матеріальна й ідеальна (духовна) складові комунікації.

Моделі комунікації: загальна характеристика. Канал та засіб комунікації. Поняття про ЗМК. Поняття комуніката й комуніканта. Природа соціальної комунікації.

Масова комунікація як тип суспільно-політичної діяльності. Аудиторія в масовій комунікації: основні підходи. Типологія аудиторій.

Сучасні теорії масової комунікації. Інформаційні та психологічні війни: визначення понять. Методи дослідження масової комунікації.

Проблеми глобалізації світового інформаційного простору. Кризові явища в соціальній комунікації.

Історичні умови, соціокультурні фактори еволюції соціальних комунікацій. Форми комунікації в історичні періоди розвитку людського суспільства.

Етапи становлення соціальних комунікацій. Дописемні комунікації: звичаї, традиції, фольклор, мистецтво, їх роль і призначення. Виникнення писемної комунікації. Формування документальної комунікації. Знакові комунікації як різновид документальної комунікації. Формальні та неформальні канали комунікації.

Становлення системи документальної комунікації: архіви, бібліотеки, музеї, бібліографічні служби, видавництва, книжкова торгівля.

Художні комунікаційні канали – музика, танець, поезія, риторика, театр, графіка, живопис, архітектура, перфоманс, шоу.

Електронна комунікація в глобальному суспільстві.

Розвиток телекомунікаційної сфери: телебачення, Інтернет, мобільний зв'язок.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

На навчання до аспірантури Інституту журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету на денну та заочну форми навчання для здобуття наукового ступеня доктора філософії на конкурсній основі за спеціальністю 061 «Журналістика» приймаються випускники, які здобули ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста вищих навчальних закладів за будь-яким напрямом підготовки незалежно від джерел фінансування та форми навчання на конкурсній основі у разі подання заяви про вступ у терміни, які встановлені Приймальною комісією.

Вступникам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), за рішенням Приймальної комісії можуть бути призначені додаткові вступні випробування.

Вступне випробування на навчання проводяться у терміни, встановлені Правилами прийому до аспірантури КПУ на поточний рік.

Вступне випробування проводяться за екзаменаційними білетами, кожний з яких містить теоретичні питання. Екзаменаційні питання з відповідної спеціальності розробляються кафедрою журналістики та української філології Інституту журналістики і масової комунікації КПУ.

Вступне випробування проводиться у формі усного екзамену. Робота виконується виключно українською мовою, відповіді пишуться ручкою одного й того ж кольору (темно-синього або фіолетового). Відповіді на питання повинні бути чіткими, послідовними і логічними.

Тривалість випробування – три години (180 хвилин). Оцінювання вступника до аспірантури відбуватиметься за 100-бальною шкалою. Шкала оцінок: 90-100 балів – «відмінно», 80-89 балів – дуже добре, 70-79 балів – «добре», 60-69 балів – «задовільно», 59 і менше балів – «незадовільно».

Конкурсний бал (КБ) вступника до аспірантури складається за формулою: $КБ = ВІС * 0,7 + ВІМ * 0,3$, де:

ВІС – результат вступного іспиту зі спеціальності (вага якого становить

70 відсотків конкурсного бала, ваговий коефіцієнт – 0,7);

ВІМ – результат вступного іспиту з іноземної мови (вага якого становить 30 відсотків конкурсного бала, ваговий коефіцієнт – 0,3).

Кожне питання оцінюється окремо від 100 до 60 балів (відмінно, добре, задовільно, незадовільно). Підсумкова оцінка виводиться як середньоарифметичне, що округляється до цілого. Мінімальний середній бал підсумкової оцінки, що дозволяє брати участь у конкурсі, – 60 балів (задовільно).

Незадовільна оцінка з будь-якого вступного іспиту є підставою для відмови в допуску до подальших вступних випробувань. Перескладання вступних випробувань не дозволяється.

За результатами проведення вступних випробувань до аспірантури Приймальна комісія ухвалює рішення щодо кожного вступника на основі конкурсної системи.

Критерії оцінювання знань

<i>Бали</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
90-100 (відмінно)	Оцінюється відповідь, в якій навчальний матеріал відтворено в повному обсязі. Відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблено аргументовані висновки.
80-89 (дуже добре)	Оцінюється відповідь, в якій відтворено значну частину навчального матеріалу, відповідь в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, дає підстави вважати, що абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень зі спеціальності, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки.
70-79 (добре)	Оцінюється відповідь, в якій відтворено основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння, надано визначення основних понять з окремими помилками.
60-69 балів (незадовільно)	Оцінюється відповідь на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Відповідь містить суттєві помилки.
59 балів і менше (незадовільно)	Вступник не може дати правильно або частково правильну відповідь на питання, не володіє інформацією та не вміє грамотно та осмислено оперувати фактами.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гриценко О. Суспільство, держава, інформація. Київ : Інститут журналістики Київського національного університету ім. Т. Шевченка, 2001.
2. Москаленко А., Губерський Л., Іванов В., Вергун В. Масова комунікація. Київ, 1997.
3. Різун В. Загальна характеристика масово інформаційної діяльності. Київ, 2000.
4. Місьо М., Петрова Н. Правничі засади діяльності журналістів в Україні. Київ, 2002. 42 с.
5. Гриценко О., Шкляр В. Основи теорії міжнародної журналістики. Київ, 2002. С. 73-83; 141-154; 289-296.
6. Богуславський О. Газетна журналістика: Навчально-методичний посібник. Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2003. 104 с.
7. Буряк В. Журналістська творчість як система образної комунікації: навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2003. 59 с.
8. Вайшенберг З. Новинна журналістика: навчальний посібник. Київ : АУП, 2004. 264 с.
9. Кузнецова О. Аналітичні методи в журналістиці: навчальний посібник. Львів, 2002. 120 с.
10. Ла Рош В. Вступ до практичної журналістики: навчальний посібник. Київ : АУП, 2005. 229 с.
11. Масова комунікація: підручник / А.З. Москаленко, Л.В. Губерський, В.Ф. Іванов, В.А. Вергун. Київ : Либідь, 1997. 216 с.
12. Місьо М., Петрова Н. Правничі засади діяльності журналістів в Україні. Київ, 2002. 42 с.
13. Лизанчук В., Кузнецова О. Методи збирання і фіксації інформації в Україні: засоби масової інформації. Київ, 1993.
14. Партико З. Теорія масової інформації та комунікацій. Львів : Афіша, 2008. 292 с.
15. Різун В.В. Теорія масової комунікації: підручник для студентів галузі 0303 «Журналістика та інформація». Київ : Просвіта, 2008. 260 с.
16. Харрис Р. Психология массовой коммуникации. Спб : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. 448 с.
17. Іванов В., Сердюк В. Журналістська етика. Київ : «Вища школа», 2007. 231 с.
18. Кібл Р. Журналістська етика. Київ : «Жорна», 2006. 188 с.
19. Приступенко Т. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації. Київ: Інститут журналістики, 2004. 375 с.
20. Кузнецова О. Правові й етичні норми журналістики: Тексти лекцій. Львів : РВЦ Львів. ун-ту, 1993. 96 с.
21. Кузнецова О. Ціннісно-етичне регулювання журналістської діяльності в Україні: Автореф. дис... док. філол. наук. Київ, 1999. 26 с.

1. Кузнецова О. Журналістська етика та етикет: основи теорії, методики, дослідження трансформації незалежних видань України, регулювання моральних порушень. Львів : Світ, 1998. 412 с.
2. Малахов В. Етика. Київ : Либідь, 1996. 304 с.
3. Федоренко Е. Профессиональная этика. Київ : Вища школа, 1983. 213 с.